

- Vm. 4111 - 362/1934-35 - 1935. vi. 25 - vegyes - bünt. jogi pót.
 " 4218 - 54/1935-36 - " x. 23 - bünt. j. pót - egyhangú
 " 4328 - 164/ " " - 1936. ii. 14 - kétes - egyhangú
 " 4482 - 318/ " " - " vi. 5 - költész. - szts.

Szilágyosulány, Szilágy m. 1913. ii. 16. írt.

Avatási áhírat: 1041/1935-36. írt.

Rep. 1936. június 16.

DEBRECENI M. KIR. TISZA ISTVÁN TUDOMÁNYEGYETEM
JOG ÉS ÁLLAMTUDOMÁNYI KARA.

ÉRK: 1936 MÁJ 19.

884

Szám

Előirat:

1935 — 1936

Utóirat:

Bizálatra kiadatik:

Dr. Teglye Gyula

" Baranyai Béla

professzor unokah.

Debrecen 1936. Május 19.-én.

e. i. délkau.

Bizálatra kiadatik:

Dr. Horváth Andor

professzor unokah.

Debrecen 1936. június 6.

e. i. proclissau.

Kezefelrakom!

J. 1936. évi 8.

Dr. Horváth

Dr. Horváth

Govorilku, kenny of mauro. kenu fogorom d.

Arbegeu, 1936. maj. 25

Timplag gondailan pipelo ~~toada~~
tengjhuw neu eto masole nunkaja.
A nasey onanban neu bel wse.
fogadhato minimum elat.
Eligadon.

W
Tayky

D. 1936. V. 28.

Banany

B Ü N S E G É L Y E L M É L E T I É S
G Y A K O R L A T I K É R D É S E I .

Doktori értekezés a büntetőjog köréből .

I r t a :

Grünwald Sándor

jogszigorló .

Debrecen. 1936 .

A 2068



Forrásmunkák :

Dr. Angyal Pál : Háboru és a büntetőjog . Bp. 1914.

Dr. Balogh Jenő : Nyomor és a büntettek. Bp. 1906 .

Dr. Edvi Illés Károly : A magyar büntető törvénykönyv
magyarásata III kiadás. 2

Dr. Finkey Ferenc : A magyar büntetőjog tankönyve .
Bpest 1916.

Dr. Heller Erik : A magyar büntetőjog tankönyve. 2

Dr. Kováts Gyula : Tényálladék és bizonyíték Bp. 2

Dr. Tarnay János : Politikai büntett. Bűnügyi Szemle
1917 évfolyam.

Dr. Wlassics Gyula : Tényálladék és bizonyíték.
Bpest. 1910 .

A Tetveség és részéről a II. kötet.
1903

Bűnségély elméleti és gyakorlati kérdései .

A büntetőjog alanyi értelemben az állam azon hatalma, melynélfogva a tettes ellen büntetést vagy egyéb büntető szankciót alkalmazhat. A büntetés alkalmazásának a legfontosabb feltétele a bűncselekmény elkövetése. Ez azonban nem az egyetlen feltétel, mert szükségünk van más feltételek fennforgására, illetve azoknak megállapítására. A bűncselekmény elkövetése megállapíthatja azon feltételeket melyek kellenek ahhoz, hogy a cselekmény az elkövetőnek nemcsak tényleg, hanem jogilag is beszámíthassuk.

Alaki szempontból a bűncselekmény olyan tny-

tényálladék, melyre az állam büntetést szab. E meghatározás tudományos szempontból elégtelen, ezért keresnünk kell az anyagi meghatározást. E célból meg kell különböztetni a tényálladékot a tényállástól. Tényállás alatt értjük egy konkrét esetben felmerült bűncselekmény büntetőjogilag jelentős mozzanatainak összefoglaló leírását. Viszont tényálladék a konkrét esetben elkövetett bűncselekmény büntetőjogilag jelentős közös mozzanatainak absztrakciója.-

A cselekmény az által lesz büntetőjogilag jelentős, hogy valamely eredményhez vonatkozásba jut. Eredmény világi változás, mely valamely cselekmény mint oknak okozata gyanánt jelentkezik.

A háboru és a forradalmak után megromlottak a viszonyok és velük romlottak az emberek is. Az erkölcsi eldurvulás a népesség széles rétegeinek nyomora következtében állandóan nő azoknak a száma, kik könnyen tulteszik magukat a törvényeken, s azok

egyes intézkedésein, növelve a bűneseteknek a számát is. A bűncselekmények számának emelkedésével nő a minőségi eltérések száma is. Ily körülmények közt az államhatalmat gyakorloknak fokozott kötelessége, hogy az eddig alkalmazásban lévő törvényeket újakkal cseréljék ki, avagy alkalmazkodva a változott viszonyokhoz a jogszabályok értelmét úgy alkalmazzák az adott esetekben, mint azt a változott élet megköveteli.-

A jog s így a büntetőjog is, a maga funkciójának egy minimumát mindig meg tudja valósítani, mert a jog mindig több közös érdekkielégítést jelent, minthogyha jog egyáltalában nem volna. A jogtól nem követelhetünk mást, mint az igazságosságot.- A változott viszonyokhoz képest a büntetőjogi rendelkezésekhez már nem lehet teljes mértékben alkalmazkodni s így a büntetőjogi rendelkezéseknek közelebb kell jutniuk a gyakorlati élet követelményeire s

alkalmazkodni kell a viszonyokhoz.

A büntetőjog tudománya él és fejlődik, miként más tudomány. Fejlődésének természetszerű jelensége a különböző vitás kérdések felvetődése. Ennek ugyancsak természetszerű hatása van a joggyakorlatra is, mert régi igazság, hogy elmélet és gyakorlat egymással szoros, szerves összefüggésben állanak. - Az elméletnek szüksége van a gyakorlatra, ahol az élet különféle alakban és módon veti fel az ugyanazon kérdések számtalan módzatát és alakját. Ugyanazon büntetőjogi fogalom a gyakorlatban nagyon sok változatban jelenik meg, ugyanazon fogalomra a gyakorlatban nagyon sok példát találunk, melyek közt első megfigyelésre semmi látszólagos megkülönböztetést felfedezni nem tudunk. - Csak ha jobban megfigyeljük a vonatkozó tényállást, látjuk a nagy különbséget, mely a büncselekmény elbírálásánál szerepet ^{kell játszani} játszik. -

Ha valamely büntetendő cselekmény elkövetésében többen vesznek részt, úgy kétségtelenül nehezebb a bűnösség, minősítés és a büntetés alapvető kérdéseinek eldöntése, mintha csak egyetlen ember cselekvőségét kell elbírálnunk. Egy embernek a részessége egy adott esetben nem olyan sokféle, mint ha ugyan azt a cselekményt több ember követte volna el, akár közvetlenül, akár közvetve. Ha és amennyiben a cselekményt csak egy ember követi el, úgy a bűncselekmény elbírálásánál csak a vádlott személyével és a bűncselekmény minőségével kell csak foglalkoznunk; míg ha több ember szerepel a bűncselekmény elkövetésénél, akár mint közvetlen, akár mint közvetett tettes, úgy már sokkal több azon kérdéseknek a száma, melyeket tüzetesen meg kell vizsgálnunk, ^{a minőség eldöntésénél} s el kell döntenünk azt, hogy az egyes kérdések, fogalmak a büntetőtörvénykönyv melyik rendelkezése alá esnek.-

Többek részessége egészen különböző formában jelentkezik rendszerint. Az, hogy többen valósítják meg a büntetendő tényálladékat, egyforma modozatu és mérvü ténykedéssel, bizonyára ritkábban fordul elő, de annál gyakrabban azon eset, hogy mindegyik résztvevő különböző módon, nagyobb és kisebb mértékben, részben közvetlen ténykedéssel, részben egy másik cselekményének lehetővé tételével járul hozzá az eredmény létesítéséhez.-

Ezekben az esetekben keletkezik azután az elbírálás sokféle nehézsége és a minősítések különfélesége. Ezen nehézségekkel és az esetek különféleségével a büncselekmény elbírálásánál minduntalan számolnunk kell.-

Mérlegelni kell ugyanis, hogy a részesek mindegyikének egyéni tevékenysége mily jelentőségű, és ehhez képest, mindegyik egyénnel a bűnösség és a kiszabandó büntetés tekintetében is külön - külön

fontos körülmények méltatásával lehet csak elérni vagy legalább megközelíteni azt, hogy amire mindannyiunknak törekedni kell : az igazságot. Az abszolút igazság megközelítése a célja ugy az elméletnek, mint az egyes adott esetekben a bírói igazságszolgáltatásnak. Minden elmélet és bírói ítélet csak akkor felelhet meg hivatásának s csak akkor állhat feladata magaslatán, ha az abszolút igazságot megközelíti az adott esetben.

A bűnrészesség / Complicitás /, már a most említett, általános szempontoknál fogva is komplikált kérdése a büntetőjognak, de még inkább azért, mert ugy az elmélet, mint a gyakorlat azt mutatja, hogy többek bűnös közreműködése gyakran olyan formában jelentkezik, hogy az egyes résztvevők részeselekményei alig különböznek s alig különböztethetők meg egymástól. Ez nem jelent kevesebbet, mint azt, hogy sok esetben alig dönthető el, hogy az egyes résztvevőkre a törvényáltal körvonalozott, szabatosan megállapított részességi formák melyéke

nyerjen alkalmazást. Vannak egyes részességi formák, melyek más fogalmak határán állanak, s azokkal csaknem összefolynak, ugyannyira, hogy az adott helyzetben igen nehéz eldönteni azt, hogy a kérdéses cselekmény hova tartozik, hova lehet azt minden kétséget kizárólag sorozni.

A BTK. 69§ és 70 §-ai meghatározzák, hogy többek által történt elkövetés esetén, milyen tényálladék megvalósítása, illetve milyen természetű és mérvű cselekvés kell ahhoz, hogy az illető idézett szakaszok szerinti különböző módokon minősüljön az egyes részesek cselekménye, tette. -

A büntetőtörvénykönyvünk a felbujtó, a tettes, illetve tettestárs, bűnsegéd fogalmait megadja, illetve ezeket meghatározza. Kérdés lehet, hogy a törvénynek egyes meghatározásai taxativek-e vagy sem? Kérdés azonban, hogy a törvénynek akár kimerítő meghatározásai is alkalmasak-e a számtalan esetben felmerülendő kételyek elosztására, melyek külö-

nősen akkor merülhetnek fel, ha az a tényállás, melyet a büncselekmény véghezvitele a maga teljességében mutat, annyira összefolyó, annyira egységes, hogy azokat megkülönböztetni majdnem lehetetlen ?-

Klasszikus alkotás ugyan a büntető törvénykönyvünk, mely általánosan el van ismerve, azonban az élethen felmerülendő számtalan és sok formában felvetődő kérdésekre nem adhat, mert nem adhat tökéletes utmutatást. A részesség komplikált kérdésénél a BTK. mellett a segédforrásokra vagyunk ráutalva ezek meghatározásánál, illetve eldöntésénél. A helyes megkülönböztetéshez, a részességi formák helyes elhatárolásához a helyes utat és módot az irodalom, a bírói gyakorlat és mindenek előtt az éles megfigyelés adják. Az irodalom a bírói gyakorlat vonatkozó adatainak, valamint a kamuzsztatikus megfigyelés helyes alkalmazásával dönthető el

néha az adott tényállás s ezeknek alkalmazásával közelíthetjük meg az anyagi igazságot.-

A büntetőtörvénykönyv 69 §-ában bő rész -
letességgel írja körül a bűnsegéd fogalmát. A tör -
vényhozói bölcsesség ezt azért tartotta szükséges -
nek, mert a bűnsegéd szabatosabban meghatározandó
mint a felbujtás vagy tettesség. Minden kétséget
kizárólag ugyanis, könnyű meghatározni azt, hogy ki
a tettes. A tettes az, ki saját cselekvőségével
valósítja meg azon tényállásokat, melyek nélkül
bűncselekmény nem is létezik. De nehezebb megállá -
pitani, hogy ki és milyen hatást gyakorolhat az
vonatkozó ténykedésével a bűncselekmény közvetlen
elkövetőjének akarat-elhatározására és miként, meny -
nyiben tette lehetővé, hogy a tettes a bűncselek -
mény véghezvitelére irányuló szándékát megvalósít -
sa.-

Taxatív felsorolásnak látszik az, midőn a

büntetőtörvénykönyv 69 §-a 2 pontja kimondja, hogy " A véghezvitt vagy megkísérelt büntett vagy vétség részese az : aki a büntett vagy vétség elkövetését szándékosan előmozdítja, vagy könnyíti, vagy annak előmozdítására vagy könnyítésére mást reábir, ugyszintén aki másokkal a cselekmény elkövetésénél vagy annak elkövetése után nyújtandó segély, vagy a cselekményből származó haszon biztósítása, vagy pedig a hatósági intézkedések meggyújtása iránt meg előzőleg egyetért."

Ezen paragrafusban a büntetőtörvénykönyv bő - részletességgel írja le a bűnsegéd fogalmát. A törvényhozói bölcsesség ezt azért tartotta szükségesnek, mert a bűnsegéd szabatosabban meghatározandó mint a Felbujtás vagy a tettesség. Minden kétséget kizárólag ugyanis könnyű meghatározni azt, ki a tettes. Vannak azonban sokan, kik azt állítják, hogy az említett paragrafusban említett bűnsegély fel -

sorolásba bele nem illeszthető bűnös tevékenység nem minősíthető bűnsegédi bűnrészességgnek.

A törvény nem mondja meg és nem is mondhatja meg azt, hogy miként, mily módon lehet a bűntett vagy vétség elkövetését szándékosan előmozdítani, vagy könnyíteni, milyen módon lehet ~~lehet~~ a tetsessel együtt ~~lehet~~ érteni a bűncselekmény elkövetése előtt vagy után. Ily körülmények között a bűnsegély fogalmát felsorolásokkal kimeríteni nem lehet, s az említett felsorolás csak látszólagosan taxativ. -

Egyes esetekben szerfelett nehéz annak eldöntése, hogy az egyes felmerült esetekben egy harmadik személynek közreműködése a bűncselekmény elkövetésénél, melyik tényálladékat valósítja meg. Ennek eldöntése céljából szükséges, hogy vagy az iródalomból vagy a joggyakorlatból szerezzünk tájékozódást.-

Ezeknek a kérdéseknek az eldöntésénél tájékozódást az iróadalomból és a joggyakorlatból az ott tárgyalt tudományos tételek és gyakorlati esetek megvizsgálásával szerezhethetünk bőséges adatokat. - A bírói ítéletekből ismerhetjük meg a kétségtelenül meglévő és a fentiekben is némileg már érintett bizonytalanságot és csak így törekedhetünk annak megszüntetésére.

Annak igazolására, hogy a bűnsegédi bűnrészesség az elméletben mily sokféle osztályozásban és a törvényes felsoroláson jóval tulmenő, valódi és lehetségesnek vélt formákban képezi megvitatás tárgyát, elég a büntetőtörvénykönyv miniszteri indoklására hivatkoznunk. A miniszteri indoklásban szó van arról, hogy a törvény nem állapíthatja meg az összes bűnsegédi módokat és nem teheti meg azok mindenikénél a megkülönböztetést.

Ezen megkülönböztetések kialakítása az iróadalomra és a bírói gyakorlatra hárul. A bi -

róság által követett gyakorlatot az " Elvijelentőségi Határozatok , Jogegységi Határozatok, Teljesülési Határozatok, - ből ismerhetjük meg, valamint az egyes konkrét esetekben hozott ítéletekből.

A bűnsegély osztályozását már a régiek is megkísérelték kisebb nagyobb sikerrel. A Btk. Előmun - kálataiban használt osztályozás az, hogy van fizikai és pszichikai bűnsegély, aszerint, amint a segítő közreműködés, ténykedés valamely tényleges cselekvőségben avagy csak tanácsadásban, kioktatásban, figyelmeztetésben áll.-

A cselekvőleges alakban megnyilvánuló fizikai bűnsegítéssel szemben a pszichikainak lényege abban áll, hogy a bűnsegéd a tettes lelkiületének befolyásolása, mely befolyásolásnak azonban a felbujtás határán túlmennie nem szabad. Szerény véleményünk szerint ide tartozik a bűnsegédnek azon cselekménye is, mely a tettes elhatározását meg -

erősíteni, illetve a tettes elhatározását fokozza.-

A bűnsegéd szerepe a büntett vagy vétség ~~el~~-
elkövetésénél csak másodrendű kérdés. A segítő, bár-
mily kiterjedt, bármily befolyásos legyen is tevé-
kenysége, abban lényegesen különbözik a tettetéstől,
hogy nem a saját büntettét, hanem a másét mozdítja
elő. Segéd röviden tehát az, ki szándékosan közre -
működik a büntett elkövetésénél, de arra sem fel-
nem bujtotta a tettetést, sem nem hajtotta végre a bűn-
tettet megállapító cselekményt. A segítségnek szán-
dékosnak kell lenni. Így a Kuria kimondotta, hogy a
cseléd, ki gazdája házában kulcsait feledékenység -
ből elhagyta, nem bűnsegéd, habár rokonai közül va-
laki, a kulcs használatával belopodzik a gazda házá-
ba és ott lópást követ el. -

A segítség neveit illetőleg a legtöbb törvény-
könyv nem sorolja fel, illetőleg nem meríti ki azon
tevékenységeket, melyek által a büntett elkövetése

előmozditható vagy könnyíthető. Két nevezetes különbséget tehetünk a bűnségelynél : az első a fizikai és a pszichikai, a második a pozitív és negatív vagy (mulasztás általi) segítség.-

Nem csupán a büntett közvetlen elkövetője bujtható fel, hanem a segéd is, ígéret ajándék stb. által rábirható, hogy segítse, illetve, hogy segítő tevékenységet fejtsen ki. Az ilyen közreműködés szintén nem lehet büntetlen.

Az ilyen tevékenység a szó közönséges értelmében fejbujtást képez, s ettől a jogi fogalmak szerint, csak annyiban különbözik, hogy nem a tettes rábirására vonatkozik a felbujtás, hogy a büntettet kövesse el, hanem a véghezvitelt előmozdító vagy könnyítő segítő megszerzésére legyen irányozva.-

A pozitív és negatív segélynél a nehézséget a meghatározásnál csak a negatív segítség okozza.

A Btk. 69 §-a 2 pontja nem említi külön sem tevé -

kenységi sem mulasztási tevékenységet : " aki a büntettet vagy vétséget szándékosan előmozdítja ", ez a meghatározás magában foglalja úgy a cselekvést, mint pedig a mulasztást, és éppen a szöveg általános fogalmazása által megismerteti a szabályt, hogy a törvény értelmében a segély negative is eszközölhető s hogy az ekként eszközölt előmozdítást vagy segítséget éppen úgy tartja részességgnek, mintha a physikai cselekvés vagy mások felhívása által, tehát positiv tettel eszközöltetett volna.

Csupán annak tudása, hogy valamely büntett elkövetése céloztatik : nem büntetendő. Ez esetleg erkölcsi szempontból beszámítás alá jön, de büntetőjogilag csak kivételes. Ha valaki nem akadályozza meg a büntettet, ha tudja, hogy az elfog követettni, sőt habár esetleg belsőleg helyben is hagyja és örül a bekövetkező tettnek : ez önmagában még törvénysértés nem lévén, a mulasztás ez esetben részességet.

negatív segítséget nem állapít meg .-

Valamelyes mozzanatnak kell tehát hozzájárulni, hogy a mulasztás bűnsegélyt állapítson meg. Ezen mozzanatot abban lehet feltalálni, hogy bizonyos viszony folytán joggal lehet számítani azon tevékenységre, melynek szándékos, bűnös célú elmulasztása előmozdította elő a büntett elkövetését.

Ezen viszony a részességnél rendszerint hivatali vagy szolgálati, vagy szerződési viszonyra vezethető vissza, de ezt azonban általános kritériummal felállítani nem lehet . -

A tettesi cselekménynek mulasztás által történt szándékos előmozdítását, illetve megkönnyítést nevezik negatív bűnsegélynek, míg a tevőleges ténykedéssel megvalósított bűnsegélyt pedig pozitív bűnsegélynek. Ezen megkülönböztetésnek azonban nem nagy a gyakorlati jelentősége, nagyon csekény az értéke.-

Ha és amennyiben a cselekvő tettes és a mulasztó bűnsegéd között meg van az akarat-egység, valamint ha a tettes cselekvése okozati összefüggésben van a bűnsegéd mulasztásával, ezen utóbbi körülmény a segélyezés büntetethez rendszerint meg is kíván tartatik, úgy a mulasztásos magatartás ugyiszolván azonos a tényleges közreműködéssel. A tettesi akarral összefüggő, a tettes célját szolgáló, annak szándékát megvalósítani akaró és a kötelességszegő mulasztásos magatartás ugyiszolván teljesen azonos a tényleges magatartással, közreműködéssel.

A negatív bűnsegédnél is van pozitív elhatározás és pedig az, hogy nem tesz valamit, azzal a céllal, hogy ezáltal a tettes cselekményét előmozdítsa és azt könnyítse. A pozitív és negatív bűnsegélyt, ha helyes ezen megkülönböztetés szigorúan elválasztani nem lehet egymástól.

Sokan érvelnek a fő és melléksegéd közötti

megkülönböztetés mellett. Ezen megkülönböztetést is megtaláljuk a Btk. miniszteri indokolásában. Az íródalomban az az álláspont van tulsulyban, mely azt mondja, hogy nincs szükség erre a megkülönböztetésre. Fősegéd alatt azt értik aki a véghezvitelt akként mozdította elő, hogy az anélkül el sem lett volna követhető, míg a többi, nem ilyen nélkülözhetetlen segítséget nyújtó közreműködés csak melléksegédséget eredményez.

Aki a véghezvitelt akként mozdította elő, hogy anélkül a cselekmény el sem lett volna követhető, ugy ez gyakorlatilag alig különbözik a társ-tetteségtől. A bűnségítés mérvét a bírói cognitio szabadon értékelheti a büntetés kiszabásánál. Amint a tettes társaknál nem mondhatjuk azt, hogy ez fő-tettes és ez melléktettes, ugy a fő-és melléksegéd közötti megkülönböztetés is felesleges és nincs semmi szükség a fő-és melléksegéd közti megkülönböztetésre.

A büntetőjogi irodalomban oly művekkel találkozunk, melyek a megkülönböztetések terén több felsorolását, illetve megkülönböztetését adják a bűnszegélynek. Így Haller: A magyar büntetőjog tankönyve című művében a következőkép osztályozza a bűnszegélyt : 1. Előzetes és egyidejű segély, 2. Positív és negatív segély, 3. Közvetlen és közvetett segély, 4. Fizikai és értelmi segély, 5. Fősegély és melléksegély. Ezen utobbi megkülönböztetés azon fordul meg, hogy a segédi cselekménynak milyen fontosságot tulajdonítunk. Közvetlenségély pl. késnek a tettes kezébe való adása. Közvetett segély pl. a segéd felbujtója. Fizikai segély pl. az áldozat elkábítása, értelmi segély pl. a segéd rábirása.

Bűnszegély alatt kell érteni minden olyan cselekményt, mely a bűncselekmény elkövetésével befejezett okozati összefüggésbe beletartozik anélkül,

hogy tettesi vagy felbujtói cselekmény volna. A tet-
tességtől a segélyt az különbözteti meg, hogy nem
tartozik bele a bűncselekmény tényálladékába. A fel-
bujtótól pedig abban, hogy a felbujtás mindig a cse-
lekmény elkövetésére vonatkozó lelki behatást jelent,
a bűnsegély pedig nem .

A magyar Btk. a felbujtást és a bűnsegélyt
egy paragrafusban írja le. Ennek az az oka, hogy
ugy a felbujtásnál, mint a bűnsegélynél vannak kö-
zös feltételek, melyek ugy az egyiknél, mint a másik
nál feltalálhatók. A felbujtás és a bűnsegélyezés
a részesség fogalma alá soroztatván, létrejövetelük-
höz elsősorban azok a feltételek szükségesek, melyek
általában a részességhez megkívántatnak. Ilyen kel-
lékek :

A felbujtás és bűnsegélyezés közös előfelté-
tele az elkövetendő, illetve az elkövetett büntete-
tendő cselekményre az akarat egység, egyrészt a fel-

bujtó, illetve a segéd, másfelől a tettes közt.

A felbujtás és bűnsegélyezés, mint már említettük, minden büntetendő cselekménynél, tehát a kihágásnál is előfordulhat / Kbtk. 26§. / Szükséges azonban, hogy a kérdéses deliktum tényleg elkövetve, amennyiben tehát valamely cselekmény kísérlete is büntetendő, legalább megkísérelve legyen. Ha a cselekmény még a kísérlet stádiumáig sem jutott, hanem csak előkészület maradt : ez esetben a felbujtás és bűnsegélyezés, mint ilyen nem büntethető.

Segélyezés csak szándékos deliktumoknál fordulhat elő, ellenben ki van zárva a gondatlanságból eredhető vétségek esetében. Ez a tétel azonban bizonyos esetekben kétséssé válhatik.

Az akarat egység további következmények az, hogy a felbujtóknak és bűnsegédnek, másfelől a tettesnek ugyanazt az eredményt kell akarnia. Ha tehát a felbujtó és a segéd oly cselekmény létrehozásában

akart közreműködni, mely a tettes szándékán kívül esett, vagy melynél a tettes súlyosabb becsapításu eredményt hozott létre : ez esetben a részesség vagy tettesség vagy teljesen ki van zárva, vagy csak annyira ^{all. de} (valószínűleg), amennyiben a tettes által véghez vitt súlyosabb büntetendő cselekmény / excessus mandati / a felbujtó vagy segéd által akart kevésbé súlyos cselekményt magában foglalja. Ezen kérdés - sel függ össze, hogy büntetendő-e az ugynevezett agent provocateur, ki csak azért bujtja fel a tettet, hogy a hatóság kezére juttassa.

A bűnsegítés fogalma a segítő tevékenység különbözősége szerint más- más alakban jelentkezik. Bármily alakban jelentkeznek a bűnsegítés, szükséges, hogy a segéd közreműködése hatályos legyen, vagyis a büntett elkövetését, előmozdítását tényleg segítse. Ennek ellentéte a hatálytalan segítés. A subjektív elmélet szerint a hatálytalan segítés is

büntetendő, mert eszerint a súlypont a cselekvő számdékán nyugszik. A magyar Btk. alapelve szerint, mely az objektív elméletnek felel meg, az ily segély nem büntetendő, mert a segéd tevékenységének okbeli összefüggésben kell lennie az eredménnyel. -

A psychikai bűnsegéd tevékenysége a felbujtással, a physikai bűnsegéd tevékenysége pedig a társ-tettességgel határos. -

A bűnsegélyezés egyik neve a bűnsegéd felbujtása. Amint a tettet rá lehet bírni az elkövetendő cselekmény véghezvitelére, elkövetésére, épp úgy fel lehet bujtani valakit a segély nyújtására is. Lényegileg nem különbözik az egyik segéd a másiktól, mert mindegyik csak a más által tervezett és elkövetett bűntett előmozdításához vagy könnyítéséhez járul hozzá. A bűnsegéd felbujtója csupán a segédrel szemben követ el felbujtást, míg a tetteshez való viszonyában, mint psychikai bűnsegéd jelentkezik. -

Az ilyen segéd közvetlenül csak az általa felbujtott segéddel érintkezik, az akarat-egységnek mégis meg kell lennie közte és a büntetendő cselekmény elkövetője között, mert nélküül a részesség általában ki lévén zárva a büntegélyezés e formája nem létesülhet.-

Az utolagos segély nyújtásnál valaki már előre megígéri a tettesnek a támogatást. Ez esetben a segéd physikai tevékenysége rendszerint csak a büntett bevégezése után következik be, és pedig az által, hogy a tettes részére a cselekményből származó hasznot biztosítja, vagy a rávonatkozó hatósági intézkedéseket megvalósítását meggyújtja. A segélyezés lényege azonban itt nem ebben, hanem a tettel való előzetes egyetértésben áll. Az ily segélynyújtás, amennyiben az ígért beváltatott — külsőleg azonos a bűmpártolással s ettől csak abban különbözik, hogy míg a bűmpártoló előleges ígért nélkül működik köz-

re a büntetthől vagy vétségből származó előny biztósításában vagy a hatósági intézkedés meghiusításában addig az utólagos bűnszegélyezés lényege az, hogy a tett elkövetése után nyújtandó segélyre nézve már megelőzőleg egyetértés létezzék az elkövetendő cselekmény tettesei vagy részesei és a segélyt nyújtó között. A tettes éppen azért határozza el magát sokszor valamely tett elkövetésére, mert valakinek az ígéretét bírja az iránt, hogy őt a tett után segélyezni fogja.- Aki valakinek ily ígéretet tesz, az nemcsak megerősíti, hanem fel is ébreszti az illetőben a bűnös szándékot, s azért joggal az elkövetendő cselekmény részeseinek tekintendő. A részesség ezen faja sokszor nemcsak a bűnpártolással, hanem az orgazdasággal is határos.-

A bűnszegélyezés némely esetben előfordul az ugynevezett praeterintentionális cselek - ményeknél is. Semmi ok sem fordulhat elő némely esetben arra nézve, hogy a szándékon túlnemző ered-

mény csupán a tettesnek számítassék be, ellenben a bűnsegéd ellenben valamely csekélyebb beszámítánu deliktum miatt ítéltessek el. A bíróság által megítélendő ténykérdés az, hogy megtörténhetik-e az, avagy a tettet excessus mandáti terheli az általa létrehozott súlyosabb eredmény tekintetében. Általános szabályt nem állithatunk fel idevonomatkozólag. Midőm a felbujtó vagy a bűnsegéd az eredmény közelebbi megjelölése nélkül csak sérteni akart s e tekintetben közte és a tettes közt akarat-egység létezik : ez esetben mindnyájan ugyanazon büntetendő cselekményben válnak részesekké, habár az eredmény túlhaladta is szándékaimat. Ha a felbujtó vagy segéd csak határozottan megjelölt eredményre irányuló tevékenységet fejt ki, akkor a tettes által létrehozott s a részes határozott szándékánál messzebb menő eredmény az utóbbinak nem számitható be.

A bűnsegély kísérlete fogalmilag lehet -

tetlenség, tételesen jogilag azonban nem. Ha a tettesi cselekmény a kísérleti szakban megakad, akkor a segéd a tettel együtt kísérletért büntetendő. A hátsónélküli segély nem büntetendő. A bűnszegélynél lehetséges társtettség is. Ami az alanyi oldalt illeti, csak szándékos bűnszegély lehetséges. A segéd dolusának át kell fognia a tettesi cselekményt és azt, hogy ezt az ő cselekménye előmozdítja. Az értelmi segélyhez hozzátartozik a tettel való egyetértés, a fizikai segély azonban lehetséges egyetértés nélkül is.

A Btk. 69 §-ának 2 pontja taxatív felsorolásnak látszik s oly magyarázatra szolgáltathat okot, hogy mindazon segítő tevékenység, mely az idézett paragrafusban felsorolva nincs, s azok valamelyikébe be nem illeszthető, nem is tekinthető bűnszegédségnek. Különösen a pszichikai bűnszegítés kiszámíthatatlanságát váltóztatosságu módzatai miatt tartható az em -

litett magyarázott agályosnak .-

A törvény fogalmazásából azra lehet következtetni, hogy a végső, hosszú mondatban meghatározott, a nyújtandó segély, a haszon biztosítása vagy a hatósági intézkedések meghiusítása iránti előzetes egyetértés útján kifejtett és pszichikai -nak tekinthető segédi ténykedések mindegyikéhez megkívánja az említett speciális egyetértést. Ezen előzetes egyetértést a bűnsegély mindegyikénél lényeges kelléknak tekinti a törvény, mely nélkül nincs bűnsegély, kivéve a fizikai segélyt.

Edi Illés Károly dr. már idézett nagy művében hivatkozik egyes írókra, kik szerint oly bűnsegédi közreműködés is létezik, amelyknél hiányzik a tettel való akarategység. Így pl. Fayer szerint elegendő a bűnsegéd részéről annak tudata, hogy az ő cselekménye előmozdítja másnak a cselekményét. Mig Angyal szerint csak az egyszerű fizikai segélynél nem szükséges, hogy a tettesnek a segéd magatartásá-

ról tudomása legyen. Finkey szerint, ha a segéd tény-
leg hozzájárult a cselekmény megkönnyítéséhez, nem
szükséges, hogy a tettes tudjon a segélyről.

Mint fentebb láttuk, a bűnségély nem min-
den fajánál kívánja meg az íródalmi álláspont az elő-
zetes egyetértés útján kifejtett ténykedést. Létre-
jöhet a bűnségély előzete egyetértés nélkül, a tet-
tes tudomása nélkül.

Az előzetes egyetértést a Btk. sem ki-
vánja meg a bűnségély minden fajánál. Kitűnik ez a
69 § 2-ik bekezdésének ~~olyan~~ szövegezéséből is,
mely ~~szerint~~ az első helyen említett szándékos elő-
mozdításnál vagy könnyítésnél egyáltalában nem szól
előzetes egyetértésről, hanem azt csak azon szakasz-
ban felsorolt egyéb esetekben / segély, vagy haszon
biztosítása, hatósági intézkedések meghiusítása /
szabja meg lényeges kellékként.-

A kausalitás problémájá azon kérdésben rej-
lik, hogy melyik azon általános érvényű szabály, mely-

nek alkalmazásával konkrét esetben el lehet dönteni, vajjon a jogilag jelentős esemény előzményei közt van-e oknak tekinthető emberi magatartás, és ha igen, melyik ez. Ugy a belföldi, mint a külföldi jogtudósok egyik csoportja a feltétet egyenlőségi elmélet mellett kardoskodnak. S kiindulnak abból, hogy valamely esemény oka minden olyan előzmény, melynek elmaradása esetén az illető esemény nem következett volna be. Hogy tehát valamely előzmény oka-e a szóban forgó eseménynek, azt úgy lehet megállapítani, hogy az illető előzményt gondolatban elhagyjuk az előzmények sorából és vizsgáljuk, hogy az esemény így is bekövetkezett volna-e? Így azonban az a veszély fenyeget, hogy az okozati láncolat visszamenőleg a végtelenségbe vezet. Oly magatartások is összefüggésbe kerülhetnek az illető eseménnyel, melyeknek semmi jelentőségük nincs. A feltétel egyenlőség hívei azonban ebben nem látnak veszélyt,

mert szerintők a büntetőjogi jelentőségéhez nem elég a kauzalitás, hanem kell a bűnösség is.

Az okkiválasztási elmélet szerint, nem minden előzmény oka az eredménynek. Így Kohler szerint az eredmény oka csak azon ható erő, melytől az eredmény minősége is függ. Binding szerint az eredmény pozitív feltételei tulsulyba jutnak a negatív feltételekkel szemben .-

Egy harmadik elméletnek a hívei, mely elméletet adekvát kauzalitás elméletnek is neveznek, megalapítója Kries volt, azt mondják, hogy adekvát az okozatosság akkor, ha valamely feltétel előre láthatólag bekövetkező eredményt idézett elő, in - adekvát ellenben akkor, ha a feltételből előállott eredmény nem volt előre látható. Hogy mikor kell az eredményt előre látni, erre nézve irányadó a józan ítélőképességű átlag ember megítélése, valamint kellnek még a tettes által tudott összes feltételek is.

Megjegyzendő, hogy a büntetőjogi felelő-
ség kérdését az okozati összefüggés megállapítása
még nem dönti el. A büntetőjogi felelőséghez az oko-
zati összefüggés, mint imputatio factiv^{us} kívül szük-
séges még a bűnösség megállapítása is, mint imputa-
tio iuris is.-

A feltételegyenlőségi elmélet, egyes
esetektől eltekintve, elfogadhatónak bizonyult. Ezen
elmélet ellen azonban Kohler két ellenvetést tesz.
Szerinte ezen elmélet alapján felelőssé kellene ten-
ni a fegyverművest is, mert tudta, hogy az általa
készített fegyverrel valaki embert fog ölni. Ide azon-
ban még kellene a bűnösség is. Így tehát ezen ellen-
vetés nem állja meg a helyét. A másik ellenvetése
pedig az, hogy a feltételegyenlőségi elmélet egyes
esetekben túl szűk, mert van rá eset, hogy oly előz-
ményt is oknak kell tekintünk, mely nem *condictio*
sine qua non-ja.-

Nincs szükség a jogi elméletben az általános kausalitástól eltérő külön jogi okozatosságra. A feltételegyenlőség következménye az, hogy minden oly esetben elismerendő az okozatosság, melyben az emberi magatartás a *condictio sine qua non*; másrészt csak akkor lehet ezt megállapítani, ha emberi magatartás ily *condictio sine qua non*.- Ezt az együttes okokra és az okozati összefüggés megszakítására való tekintettel kell megállapítanunk.-

Együttes okokról két esetben beszélhetünk. Ha emberi magatartás mellett valamely olyan körülmény is közrejátszik, melynélfogva az okozati összefüggés a tipikus irányba terelődik, pl. a fejre mért ütés csak azért okozott koponyarepedést, mert a sértett koponyájára, koponyacsontjára abnormisan vékony volt. Ha több egyéni magatartás hozta létre az eredményt, pl. a különben könnyű sérülés azért mérgesedett el, mert a sértett nem ment orvoshoz. Ezek esetekben a

kausálitas meg van .-

A büntetőtörvénykönyvünk nem határozza meg az egyedüli tettes fogalmát. Elméletileg egyedüli tettes az, aki valamely bűncselekmény egész tény - állapotát egyedül és kizárólagos felelősséggel való - sitja meg. A bűnrészességek mint már láttuk három formája van : társtettség, felbujtás és bűnsegély.

Bűnrészesség közreműködés valamely bűncselekmény elkövetésében. Alanyi szempontból fontos , hogy a részes tudjon a többi részesi cselekményről. Részesség csak szándékos cselekménynél van.

A feltételegyenlőségi kauszalitási tanra alapított elméletek kiindulópontjuk az, hogy része - si cselekmény csak az lehet, hogy a bűncselekményi tényálladéknak megvalósításával okozati összefüg gésben van. Ezen elméletek hívei nem tudnak külön b - séget tenni a bűncselekmény tényálladékába kapcsoló - do cselekmények közt, mivel minden okot egyforma

erejünek tartanak. Így a részesek közt nem lesz különbség objektíve, ezért a részesség formáit subjektíve különböztetik meg. E szerint a tettes dolusa a cselekmény vitelére, a segéddé pedig csak annak támogatására irányul, más felfogás szerint a tettes saját érdekében, a részes pedig a tettes érdekében cselekszik. Ezen elméletek sem mindig állják ki a kritikát.-

A részesi cselekmény hozzátartozik az alapcselekményhez. A magyar Btk. is ezen az alapon áll. A társtettesi cselekmények mellérendelt, a felbujtói és segédi cselekmények ellenben alárendelt részességi formák. A felbujtás és bűnszegély járulékos természetűek, mert csak annyiban büntethetők, amennyiben az alapcselekmény is büntetetik. -

Sajtójogban bűnszegély nincs, mert a sajtójogban a fokozatos felelősség érvényesül. A büntetőjogi felelősségnél ismereteink ezidőszerinti állá-

sához képest három módszer közt választhatunk, nevezetesen : A fokozatos, vegyes / német / és az egyéni felelősség / angol / rendszerek között. Bármelyiket vizsgáljuk is, számot kell vetni az anonimitás jogával, mely a sajtónak hű kísérője. A sajtóban a felelősség rendszere nem tud nyugvopontra jutni, pedig a könyvnyomtatás már 500 éves múltat tekint vissza. S ezen idő óta a kultúremler nem tudott annak felismerésére jutni, hogy mily felelősségi rendszer felel meg az észszerűség és igazságosság követelményének. Ennek okát két körülményben találjuk meg. Az egyik az, hogy az összes emberi találmányok közt a sajtó a legbonyolultabb és legkényesebb találmány. Nem csupán technikai berendezése miatt, hanem elsősorban azért, mert a többi találmány jórésztben az ember külső életére vonatkozik, a sajtó kizárólag az ember belső szellemi életét foglalkoztatja s annak szükségait elégíti ki közvetlenül.

Már pedig a szellemi szükséglet kielégítése sokkal bonyolultabb és nehezebb, mint a fizikai szükséglet kielégítés. -

A másik oka pedig az, hogy a cenzura bilincseiből nem is olyan régen szabadult ki a sajtó. A cenzura idejében pedig a büntetőjogi felelősség problémája nem izgathatta az embereket, mert hiszen a censor prevencioja volt az az akadály, mely a sajtó büncselekményeknek útját állotta.- Mikor a cenzura kihaló félben volt, létrejött a belga alkotmány. Gyöngéd kezekkel akartak bánni a sajtóval és sutba dobva az egyéni, erkölcsi és jogi felelősség posztulátumát, csak azt követelték, hogy valaki elítéltessek. Bünbakot kerestek, vagy amint szállóige volt akkor : " La loi ne veut qu'une victime ".¹

És azóta nem képes a sajtójog kibontakozni a bünkakrendszer hálójából. Egyes államok, így Anglia a köztörvény szerinti felelősség alapján áll.

¹ Schurmans : Code de la Presse II. 235.

Németország a vegyes rendszert követi, a legtöbb állam azonban több-kevesebb eltéréssel a belga rendszert követi s annak nyomán halad. Ezt tartják irányadónak a sajtószabadság érdekében, mely fedezi az anonimitas jogát. -

Kérdés, hogy az anonimitas joga és ezzel kapcsolatosan a fokozatos felelősség tényleg oly feltétele-e a sajtószabadságnak, mely nélkül az nem érvényesülhet? Annyi bizonyos, hogy a névtelenség joga nem tagadható meg a sajtótól, mert a gondolatok szabad, veszélyezetlen mozgását ez biztosítja. Ez könnyíti meg a közügyek őszinte megvitatását is, valamint a kritikáját is. (Mde nem felejtünk el, hogy az anonimitasnak két része van: az egyik befelé, a másik kifelé a nagyközönség irányában jelenik meg. Az anonimitast valójában csak a nagyközönség követelhetjük, mert egészen más az író pszichikai és erkölcsi helyzete, ha a nagy közönség-

gel szemben áll. Csak a nagyközönségből bontakozhatnak ki ki azok a motivumok, melyek a gondolat szabad mozgását befolyásolhatják és akadályozhatják. Itt már jogosult az anonimitas biztósítása, mert a gondolatok szabad asszociacioja, a teremtő képzelet akkor működik szabadon, ha azt gátló képzetek és érzelmek nem bénítják meg.- Már pedig a valódi név kiírása gyakran erkölcsileg tavarja, nem ritkán tudat alatt befolyásolja a gondolatok szabad járását kelését. -

Nagy lapoknál természetes, hogy mindenre nem terjedhet ki a szerkesztő figyelme, aki ilyenkor csak az irányt szabja meg és legfeljebb a vezércikkekre gyakorol közvetlen ingerenciát. De ott van a rovatvezető, akinek kötelessége tudomást szereznii mindenről, ami a rovatban történik s éppen ezért, mert köteles tudomást szereznii felelősséggel is tartozik a cikkért, mint tettestárs. Látható ebből, hogy

a sajtójogi felelősség nem állhat meg a szerzőnél, hanem felelősséggel tartozik a szerkesztő vagy róvat vezető is.- Ez a felelősség materiális és nem formális, mert az eventualis szándékon alapszik s nem a fokozaton.-

Ha azt mondjuk, hogy csak a szerző von felelősségre, de a szerkesztő és róvatvezető nem, ez azt jelenti, hogy ezeknél már eleve lemondunk arról, hogy tőlük kötelességük teljesítését követeljük. Mert abból indulunk ki, hogy ezek nem ismerték a cikk tartalmát, tehát tudatosság és szándékosság nem terheli őket. Ez a felfogás is azt mutatja, hogy sajtójogunk még fejletlen.-

Vitán felül áll, hogy a szerkesztőnek és róvatvezetőnek kötelessége nem konvencionális, hanem kulturális és jogi kötelesség, amit ha megszeg a jogi következményeket el kell szenvednie.- Az újságírásnál a szerkesztőnél és róvatvezetőnél mindig

ott van a reservatio mentalis, hogy az átolvasatlanul kiadott cikk bűncselekményt is tartalmazhat, s ennek dacára kiadja azt. Vagyis amint mondjuk, dolus eventualissal cselekedett, ha pedig nem kötelesség mulasztás terheli, hanem ismerte a cikk tartalmát, akkor még kevésbé férhet szó a tettes - társasághoz.-

A szerzón kívül tehát felelősségre vonható és vonandó a szerkesztő, vagy a rovatvezető is, mint bűnsegéd, ezt követeli az erkölcsi felelősség s a büntetőjogi felelősség rendszere egyaránt.-

Mert micsoda felelősségi rendszer az, mely nem erkölcsi és büntetőjogi felelősséget követel, mint a belga, s ennek nyomán számos más törvény, s köztük a miénk is, hanem megelégszik a formális felelősséggel s amely ma is száz év múltán a sajtó szabadság szent nevében " La loi ne veut wu une victime" jelszava alatt abban a naiv meggyűződésben él, hogy

a fokozatos, formális rendszer menti meg meg a sajtószabadságot, ellenben az erkölcsben, pszichikai igazságban gyökeredző egyéni, vagyis büntetőjogi felelősség guzsba köti azt.-

Ha vissza gondolunk a büntetőjog öskorrára s a vérbosszura, mikor az egész család felelős volt egy családtag bűnéért s mikor a vérbosszu apáról fiura átöröklődött, az egyéni felelősség gondolatán kifejlődött elmének felhábörodik még a visszaemlékezéstől is és vakon behodol a fokozatos felelősség rendszerének. Ugy gondoljuk, hogy ez semmivel sem különb a család felelősségénél.- A kollektív felelősségnél legalább meg volt az, hogy a tettes vérokain állottak bosszut, de ma a sajtójogban csak egyetlen áldozat kell.-

Igazságszolgáltatás az, mely beismeri, hogy nem a felelős bűnöst keresi, hanem csak áldozatot követel. Nagy formalizmus az individualizmussal erő-

sen átitatott korszakban, mikor a büntetőjogban az egyéni felelősség uralkodik. Ugy gondoljuk, hogy a fokozatos felelősség semmi vonatkozásban nincs a sajátóval.

A fokozatos felelősséget csak azért hozták be, hogy szintén a sajtószabadság érdekében az aninimitast, mint a sajtószabadság biztósitékát fellegvárba helyezték el, melyet ne lehessen meg-vívni.

Amilyen erősen vitatott kérdése a bűnsegély az elméletben, éppen olyan a gyakorlatban is. A gyakorlatban egységesen kialakult álláspont nincs a jogegységről nem beszélhetünk. Problematikus, hogy hol van a határvonal a bűnsegédi és bűnrészességi formák közt.-

A jogi Hírlap II. évf. 185 sz. szám alatt közölt határozat szerint : " A törvény a bűnsegédi bűnrészesség azon esetében, mikor a segélyezés a büntett vagy vétség elkövetésének előmozdításában áll, a tettessel való megelőző egyetértést nem ki -

vánja meg, hanem elég, ha a bűnsegéd tudja, hogy bűncselekmény elkövetését mozditja elő, illetőleg könnyíti."

A véghezvitelben való tetteges közreműködés folytán bűnsegélyt állapított meg a Kuria azzal szemben, ki a hatóság elleni erőszaknál a rendőrnek ellenszegülő társát a rendőr ellen irányzott fenyegetéssel támogatta s biztatásával bátorította.-

A gyilkosságnál azzal szemben, ki ölésben tartotta a kis gyermeket, mialatt az anyja megmérgezte. Ugyazintén azzal szemben is, ki jelen volt az ölésnél s megakadályozására semmit sem tett. Egy esetben pedig, mikor társa két utast megállított, jelen volt baltával, a társa agyonlövésével való fenyegetéssel pénzüik átadására szolította fel a két utast. Ebben az esetben már hegyesebb lett volna társtettességet megállapítani, mint bűnsegélyt.-

Az a tény, hogy a bátorítás, biztatás a bi-

rői gyakorlat szerint értelmi bűnsegélyként tudandó be, arra enged következtetni, hogy a felbujtás határvonalán álló részesség egyes esetekben csak azért minősül bűnsegélynek, mert a bíróságnak nincs határozott támpontja a különben is felette nehéz megkülönböztetésre.-

Ha azonban a biztatás és bátorítás nem csak a már determinált tettesi akarat elhatározására és fokozására irányul, hanem döntő mozzanatként is értelmezhető, úgy ebben az esetben helyesebbnek látszik felbujtást megállapítani.

A birói gyakorlat ingadozása nagyon érdekesen nyilatkozik meg a következő ítéletben : A tényállás lényege az volt, hogy a fiu közölte anyjával, hogy az apjával végezni fog, még pedig úgy, hogy atyját fel fogja akasztani. Az anya erre azt tanácsolta a fiának, hogy ne akasztással hajtsa végre a tettet, hanem késsel hárja el a nyakát. A Kuria eb-

ben az esetben nem felbujtást állapított meg, hanem, mert indoklása szerint nem lehet felbujtani azt, aki ben már kialakult az ölési szándék. A jelen esetben az anya csak tanácsot adott a fia által elhatározott szándék modjának a végrehajtására. X.

Az anya cselekménye a felbujtás vonalán mozog ugyan, de a súlyosabb jogi értékelést aggályossá teszi. S ezért állapotodott meg a Kuria az in dubio mitius elvét követve az enyhébb minősítésben, melyhely kétely nem férhet. -

Minthogy a Kuria konkrét esetben úgy találta, hogy a bűnsegéd tevékenysége majdnem kimeríti a felbujtó tevékenységét, úgy könnyen el lehet képzelni, hogy sok más esetben is előállhat egymástól elütő bűnsegédségi modozatok megkülönböztetésének lehetősége vagy legalább is rendkívüli nehézsége.

A szándékos emberöléssel vagy súlyos testi -

sértéssel kapcsolatos rablás, melynél a két cselekmény egy összefoglalt büntett lévén a közreműködés aszerint leendő segélyezés vagy társtetteség, amint pl. az emberölést vagy a rablást fogadjuk el alapul. Aki úgy az ölésben, mint elkövetési cselekménnyel vesz részt : az természetesen társtetteség gyanánt büntetendő, de ha valaki az emberölésben csupán accessorius tevékenységet fejt ki, s rablást pedig az erőszak vagy fenyegetés alkalmazásával tettesként elköveti, vagy ha az illető tettlegesen részt vesz az ölésben, a rablási cselekedetet azonban a társára bizza : akkor kérdéssé válhatik, hogy melyik esetben segéd s melyik esetben társtettes. A helyes megoldás nem lehet más, úgy véljük, mint az, hogy aki az ölésben vagy súlyos testi sértésben társtettesként közre nem működik az csak bűnsegéd lesz, habár a rablást, ha külön állana, mint tettes követte volna el.

A vádlott úgy nyilatkozott másik vádlott társa előtt, hogy a sértettől kikölcsönzött kerék - párt ő megveszi és nyomban átalakítja, hogy arra még maga a tulajdonos sem fog ráismerni, majd ezen előzetes egyetértésnek megfelelően a kerékpárt meg is vette. Ebből a tényállásból a Kuria B. 4636/1928 sz. alatt kelt ítéletében megállapítja azt, hogy nyilvánvaló ebből a tényállásból, miszerint a vádlottnak nyilatkozata alkalmas volt a tettes elhatározásának megszilárdítására s nyilvánvaló az is, hogy a kerékpárnak előzetes egyetértés mellett történt megszerzése a csalásból származó hasznot biztósította. Így tehát a vádlott cselekményében a csalás büntetőjében való bűnsegédi részesség tényálladékát ismerte fel és a bűnösséget megállapította. -

Az emberölés~~s~~ elkövetési cselekedete a Btk. 278 §-a s a dolog természetes következményei szerint az ölés vagyis az a fizikai művelet, mellyel

valaki életétől megfosztatik. Enélfogva a szövetkezés emberölésre s örtállás azalatt, míg a többiek az ölést végrehajtják nem elkövetése az ölésnek, sőt nem is közvetlen részvét az ölési erőszakban, ellenben a fenyegető és megfélemlítő jelenlét, vagy a megöli szándékolt egyén tetleges akadályozása a védelemben, az erőszak egyrészének a megvalósítását foglalja magában s így az ölési cselekedet közvetlen tényezője gyanánt jelentkezik.-

Igy a Kuria társtettes gyanánt ítélte el a vádlottat, aki a megölni szándékolt egyént subájá - val letakarva tartotta, mialatt a társa a sértettet folytogatta./ Büntetőjg Tára IV. 117. /

Ugyanezt az álláspontot követte a Kuria abban az esetben is, amikor a vádlott a sértett kezét lefogta, míg társa az ölést elvégezte a sértetten.-

Az erőszakos nemi közösülés elkövetése házasságon kívüli közösülésre való kényszerítés lévén

e büntettségben társtettesek mindazok, akik a kényszerítésben erőszakkal vagy fenyegetéssel résztvettek—
Ez a gondolat menete a Kurianak azon határozatában
midőn a tettességet állapított meg vádlott ellen,
aki a nőt erőszakosan lefogta, mialatt társa vele közösült. / Büntetőjogi Határozatok Tára IX. . 346 sz.

Ha a Kuria konkrét esetben úgy találja, hogy a bűnsegéd tevékenysége majdnem kimeríti a felbujtó ténykedést, úgy könnyen lehet elképzelni, hogy sok más esetben is előállhat egymástól elütő bűnsegédségi módzatok megkülönböztetésének lehetősége vagy legalább is rendkívüli nehézsége. -

Ha a legfelsőbb bíróság maga ad kifejezést kétegyeinek, aggályainak és a bírói lelkiismeret megnyugtatóására inkább az in dubio mitius örökbecsű elvét követi, úgy ezen örök igazságra valamennyiünknek szükségünk van, bármily helyen és munkakörben akarjuk az anyagi igazságot szolgálni.”

Ha a részvevők isméték a minősítő személyes viszonyt, ekkor kerül megoldás alá az a kérdés, hogy mennyiben tárgyasult az meg magában a büntetttben. Ahol ennek a lehetősége ki van zárva : ott a minősítés kiterjesztése a többi közreműködőkre szintén kizártnak tekintendő. Így pl. a felmenő ágbeli rokonon vagy házastárs megölése, vagy a szülőkön elkövetett testi sértés esetén a 280, illetve a 302 § súlyosabb büntetése mindig csak arra a személyre alkalmazható, aki a megölt, illetve sérelmezett egyénnel lemenő ágbeli rokon vagy házastárs, s e szerint az idegen közreműködő részesek az előbb esetben a 279 §, az utobbiak 302 § 1 bekezdése alapján büntetendő.

Tisztán személyes körülményeken is alapulhat a büntetés. Így a Btk. 284 § szerinti gyermekölés kiemelése is a szándékos emberölés többi esetei közül: mert a törvénytelen anya helyete a szülés alatt s közvetlenül a szülés után oly kivételes lel-

ki és testi állapotot idéz elő, mely harmadik személyre egyáltalában nem vonatkozhatik. Ha tehát más valaki, mint tettes vagy részes a házasságon kívül született gyermek megölésében a 284 § által előírt módon közreműködik : büntetése nem a speciális paragrafus, hanem a közönséges emberölésre vonatkozó törvényes intézkedések alapján szabandó ki. . A Kuria ettől eltérően egy esetben vádlottat, ki az újszülött gyermek anyjának segítségét nyújtott a gyermek megöléséhez, a 284 § alapján ítélte el : mert az egyedül a tettesre vonatkozó ténykörülmény nem zárja ki, hogy a Btk. által ez alapon meghatározott különleges cselekményben más egyén ne lehessen bűnsége. / Büntetőjog Tára VIII. 356. /

Ezen felfogás a bűnösségi cím oszthatatlanságának alárendeli az anyagi igazságot, mely azt követeli, hogy a büntetés arányban álljon a bűnösséggel, emellett pedig összetéveszti a tettet a bünte-

tendő cselekménnyel. Kétségtelen igazság az, hogy senki sem válhatik részessé más tetben, mint amely el lett követve, de ebből nem következik az, hogy ugyanazt a tetteket a törvény bizonyos körülmények számbavétele mellett specialis büntetendő cselekménnyé ne alakíthassa. Ha már most az ilyen specialis delictumban a tett ugyan az, ami ugyane büntetendő cselekmény közönséges eseteiben, úgy semmi sem állja útját annak, hogy a speciális deliktum büntetése csak arra alkalmaztassék, akinek személyére vonatkozik. Ellenben maradjon meg a rendes büntetés alatt az, akire nézve a kivételes körülmények fön nem forognak. E különbségtétel a büntetésben legkevésbé sem csorbitja azt az elvet, hogy valamennyi közreműködő a tettes által véghezvitt cselekmény alapján büntetendő. Egy esetben a Kuria a vádlottat, ki a jelen létével, tanácsával s segítségével segítette az anyát újszülött gyermeke megölésében a 279 § alapján ítélte el, mint bűnsegédet, azzal az indoklással, hogy

az anya személyes körülményei a bűnsegédre nézve tekintetbe nem vehető. / Büntetőjog Tára XX. 84 sz./

Ezen felfogás uralkodó a legfelsőbb bíróságunk határozataiban.

Amint a fentiekből látható a birói gyakorlat a bűnsegély kérdésében nagy bizonytalanságot mutat. - A bűnsegéd megoldásához vezető egységes fogalomhoz sem az elmélet sem a birói gyakorlat még nem jutott el és kérdés az, hogy ezen fogalom egységes megoldásához mikor fog eljutni? Amint a haladó élet komplikáltabb problémáit szinte lehetetlen megoldani, azonképen a bűnsegély kérdését sem lehet teljes pontossággal és alaposzággal megoldani, mert a haladó élet mindig termel valami újat, melyet az eddigi kategóriába beleilleszteni nem tudunk. -

Az igazságszolgáltatás fontos érdeke az egyöntetűség. Az igazságszolgáltatásban mutatkozó jog bizonytalanság a legnagyobb elégedetlenségre vezethet,

mely előidézője lehet minden társadalmi megmozdulásnak. Ennek hátrányos következményeivel foglalkoznunk teljesen felesleges.-

Bekövetkezheti a jogbizonytalanság még a legjobb, legpontosabb meghatározást adó törvény mellett is. A legtökéletesebb törvény is véges értékű. Minden törvény idők folyamán, hogy úgy mondjuk, hasznavehetetlenné válik vagy oly módon, hogy már nem élünk vele, vagy oly módon, hogy az élet követelményének nem felel meg, mert a benne szabályozott jog már nem felel meg a kor vonatkozó felfogásának és meggyőződésének.-

Nem könnyű annak eldöntése, hogy bizonyos jogi kérdések tisztázatlansága valóban milyen okra vezethető vissza. Ezen okok bekövetkezhetnek a vonatkozó jogszabályok hiányos vagy homályos fogalmazása következtében is, valamint a jól szerkesztett törvény helytelen magyarázata és helytelen alkal-

mazása által is.-

Az újabb időkben sokak sürgetik a magyar büntető kodex reformját, mert így kívánja ezt a soha meg nem álló élet és annak egyes kényszerítő körülményei.-

Büntetőtörvénykönyvünket sokan túlzott szigorúsággal támadják és támadták. Ott is elégedetlenség nyilatkozik, és nyilatkozott meg az immár több mint félszázados művel szemben, ahol a törvényalkotás előkészítő munkáját végzik, annak bizonyosága az a sok törvény, mely a legutóbbi évtizedekben keletkezett. Ezeknek a felsorolását célszerűtlennek tartjuk, annak terjedelmessége miatt. A háboru és a háboru utáni évek különleges viszonyai tették ezeknek a törvényeknek a megalkotását indokoltá és szükségessé. A forradalom és az azt követő gazdasági és társadalmi helyzet tette szükségessé ezen változott helyzet újabb s eddig jórészen szabályozatlan kérdéseinek a megoldását.

A nagyszámu szabályozásra váró kérdések, a jogalkotás lázas tevékenysége közepete sok nem helyes törvénnyel lett gazdagabb törvénytárunk. Sok még ma is hatályban van, soknak csak az emléke él. / Botbüntetés. /

Az újabb törvények, a javaslataikkal miniszteri indokolásai szerint is azért keletkeztek, mert a Btk. immár nem mindenben alkalmazható a mostani életviszonyokhoz. A gyors ütemű törvényalkotásnak ezen alkotásai sok tekintetben nem állják ki a bírálatot és nem váltották be a hozzájuk fűzött azon reménységet, hogy a megváltóztott életviszonyoknak jobban fognak majd megfelelni.-

13462 1983